

EKSPERTYZA ORNITOLOGICZNA

Budynku Centrum Kultury i Ochotniczej Straży Pożarnej w Dobrej

WYKONAWCA:

NUVARRO Sp. z o. o.
ul. Reymonta 23, Posada
62-530 Kazimierz Biskupi
tel. (63) 233 00 15
e-mail: biuro@nuvarro.pl

OPRACOWAŁ:

mgr inż. Przemysław Kubacki

KOORDYNATOR:

inż. Daria Jarońska

Posada, 2015

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	3
3. PRZEPISY PRAWNE CHRONIĄCE PTAKI W BUDYNKACH	3
4. METODYKA PROWADZONYCH BADAŃ.....	4
5. WYNIKI BADAŃ	4
6. ZALECENIA	10
7. SPIS FOTOGRAFII.....	15
8. SPIS TABEL	16
9. SPIS RYCIN.....	16

1. WSTĘP

Wiele gatunków ptaków żyje w otoczeniu człowieka. Wróble, kawki czy jerzyki budują swe gniazda prawie wyłącznie w budynkach. Zajmują niewielkie szczeliny między cegłami, płytami, pod parapetami, rynnami czy rurami spustowymi, a także duże przestrzenie w stropodachach. Przeprowadzane termomodernizacje budynków, powodują spadek miejsc lęgowych dla tych ptaków, co wiąże się ze spadkiem liczebności populacji tych gatunków. Zdarza się, że podczas wykonywanych prac w okresie wiosennym czy letnim gniazda razem z ptakami są zamurowywane a ptaki skazane na śmierć głodową. Przeprowadzenie badań ornitologicznych pozwoli wykonać, bardzo potrzebne prace termomodernizacyjne, zgodnie z prawem dotyczącym ochrony przyrody.

2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Stwierdzenie obecności lub braku ptaków na budynku Centrum Kultury oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Dobrej, gmina Dobra, powiat turecki, województwo wielkopolskie. Opinię sporządzono na podstawie obserwacji prowadzonych na zlecenie z dnia 28 sierpnia 2015 roku, w związku z planowaną termomodernizacją budynku. Niniejsza opinia poza wskazaniem gatunków, liczby ptaków, statusu a także umiejscowienia gniazd, zawiera także zalecenia dotyczące ochrony ptaków na danym obiekcie. Zalecenia te wynikają z wiedzy ornitologicznej oraz obowiązujących przepisów prawa.

3. PRZEPISY PRAWNE CHRONIĄCE PTAKI W BUDYNKACH

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 1997 nr 111, poz. 724 z późn. zm).
2. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2004 nr 92, poz. 880 z późn. zm).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 poz. 1348).
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 1994 nr 89, poz. 414 z późn. zm.).

5. Ustawa z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 (Dz. U. 2007 nr 75, poz. 493 z późn. zm.).
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627).

4. METODYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Opinię sporządzono na podstawie obserwacji po zakończonym sezonie lęgowym ptaków. Badania ornitologiczne przeprowadzono 17.09.2015 r. w godzinach popołudniowych. Podczas badań zwrócono uwagę na to, czy budynek wykorzystywany jest jako miejsce gniazdowania ptaków oraz określono czy znajdują się potencjalne miejsca, które mogłyby zostać zajęte przez ptaki, ze szczególnym sprawdzeniem takich miejsc jak szczeliny pod parapetami okiennymi oraz w otoczeniu framug okien, pęknięcia ścian budynku, a także szczeliny między rynnami i rurami spustowymi a ścianą. Wyniki obserwacji notowano w notatniku roboczym a następnie wykorzystano do sporządzenia dokumentacji.

5. WYNIKI BADAŃ

Przedmiotem analizy jest budynek dwukondygnacyjny. Część budynku stanowiąca garaże OSP pokryta jest dachem dwuspadowym, pozostała część przykryta jest dachem płaskim. Budynek posiada otynkowane ściany. W wyniku obserwacji stwierdzono jedno siedlisko lęgowe kopciuszka na frontowej ścianie Centrum Kultury. Miejsce gniazdowania stanowi uszkodzony otwór wentylacyjny. Z otworu wystaje materiał budulcowy gniazda. Ponadto stwierdzono dwa gniazdowania wróbla na północno-wschodniej, szczytowej ścianie budynku OSP. Miejsca gniazdowania wróbla znajdują się pomiędzy dachem a murem budynku. Pod gniazdem widać białe ślady odchodów. Poza tym nie stwierdzono siedlisk lęgowych ptaków na opiniowanym obiekcie. W analizowanym budynku nie stwierdzono gniazdowania ptaków pod rynnami i rurami spustowymi. Nie stwierdzono gniazdowania ptaków pod parapetami okiennymi oraz obróbkami blacharskimi dachu, miejsca pod parapetem są zabezpieczone przed dostępem ptaków.

Wróble wyprowadzają 2-3 lęgi w roku, od końca marca do sierpnia. Kopciuszki wyprowadzają dwa lęgi w roku, od kwietnia do sierpnia.

Podczas obserwacji budynku na budynku oraz w jego otoczeniu odnotowano obecność gatunków ptaków, których zestawienie podano w tabeli 1.

Tabela nr 1. Zestawienie gatunków ptaków obserwowanych na budynku oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie

L.p.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa
	Nazwa polska	Nazwa łacińska		
1.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	lęgowy	ściśła
2.	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	lęgowy	ściśła
3.	Sroka	<i>Pica pica</i>	żerujący	ściśła
4.	Bogatka	<i>Parus major</i>	żerujący	ściśła
5.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	żerujący	ściśła

Źródło: Opracowanie własne

Foto. 1. Frontowa ściana budynku z zaznaczonym siedliskiem lęgowym kopciuszka, widok od strony południowej

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 2. Frontowa ściana budynku, widok od strony północnej

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 3. Siedlisko lęgowe kopciuszka na frontowej ścianie budynku. Widoczny wystający materiał gniazdowy

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 4. Północny szczyt budynku z zaznaczonymi miejscami gniazdowania wróbla

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 5. Siedlisko lęgowe wróbla w północno-zachodnim narożniku budynku. Widoczny biały ślad odchodów

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 6. Siedlisko lęgowe wróbla na północnym szczycie budynku. Widoczne odchody pod gniazdem

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 7. Południowy szczyt budynku

Przemysław Kubacki

Foto. 8. Wschodnia elewacja budynku, część południowa

Fot. Przemysław Kubacki

Foto. 9. Wschodnia elewacja budynku, część północna

Fot. Przemysław Kubacki

6. ZALECENIA

Budynek planuje się poddać termomodernizacji. Ponieważ w opiniowanym budynku stwierdzono gniazdowanie wróbla oraz kopciuszka wszelkie prace termomodernizacyjne należy wykonać tak, by zminimalizować wpływ na populację ptaków. W celu zabezpieczenia siedlisk lęgowych można zastosować kilka wariantów rozwiązania. Wybór odpowiedniego wariantu pozostawia się inwestorowi.

Najlepszym dla ptaków rozwiązaniem jest pozostawienie dostępu do miejsc gniazdowania ptaków. Pozostawienie siedlisk lęgowych ptaków może nastąpić w przypadku odstąpienia od prac termomodernizacyjnych lub w przypadku wykonania prac termomodernizacyjnych z pozostawieniem miejsc, w których stwierdzono gniazdowanie ptaków. W przypadku zastosowania drugiego wariantu prace termomodernizacyjne należy prowadzić pod nadzorem ornitologa. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w §6 ust. 3 wprowadza zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących (Dz.U. 2014 poz. 1348). W takim przypadku, jeżeli prace termomodernizacyjne będą prowadzone w okresie lęgowym, od marca do sierpnia, wówczas należy uzyskać zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia zwierząt objętych ochroną gatunkową. Organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, na mocy ustawy, z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007, nr 75, poz. 493, art.7 ust.1). Zgodę na odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004, nr 92, poz. 880). W przypadku wykonywania prac termomodernizacyjnych poza sezonem lęgowym, od września do lutego, prace te można wykonywać bez ograniczeń. Pozostawienie siedliska lęgowego kopciuszka, bez likwidacji siedliska wydaje się być niemożliwe ze względu na drożność kanału wentylacyjnego. W takim przypadku należy po likwidacji siedliska przeprowadzić prace kompensacyjne.

Trzecim wariantem zabezpieczenia siedlisk lęgowych ptaków jest zniszczenie siedlisk lęgowych i przeprowadzenie kompensacji przyrodniczej poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków. Najpierw należy zabezpieczyć wszelkie szczeliny w ścianach budynku, które są miejscem lęgowym wróbla a następnie przeprowadzić prace kompensacyjne, które należy zakończyć przed sezonem lęgowym, do końca lutego. W przypadku, gdy prace termomodernizacyjne będą prowadzone poza okresem lęgowym gniazdujących ptaków, czyli od września do końca lutego, można odstąpić od zabezpieczania szczelin lęgowych, szczeliny zostaną zabezpieczone warstwą termoizolacji. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 poz. 1348) w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową zakazuje niszczenia ich siedlisk, ostoi i gniazd (§ 6 ust. 1, pkt 7, 8) oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia (§ 6, ust. 3). Rozporządzenie to wskazuje również w § 10 sposób ochrony gatunków dziko występujących zwierząt poprzez wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt poprzez dostosowanie terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska (§ 10 pkt.4, lit h). Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz. U. 1994, nr 89, poz. 414 z późn. zm.) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Zakaz usuwania gniazd, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 8, nie dotyczy usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków oraz gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne. Nie możemy niszczyć i przenosić gniazd oraz jaj, a także umyślnie płoszyć i niepokoić gatunków ptaków zawartych w Rozporządzeniu. Wyjątkiem jest okres od 16 października do końca lutego, kiedy ze względów bezpieczeństwa bądź sanitarnych możemy gniazda usuwać. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2004 nr 92, poz. 880 ze zm.) art. 131 mówi, że kto wbrew przepisom zabija zwierzęta lub siedliska zwierząt, albo bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy obowiązujące w stosunku zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

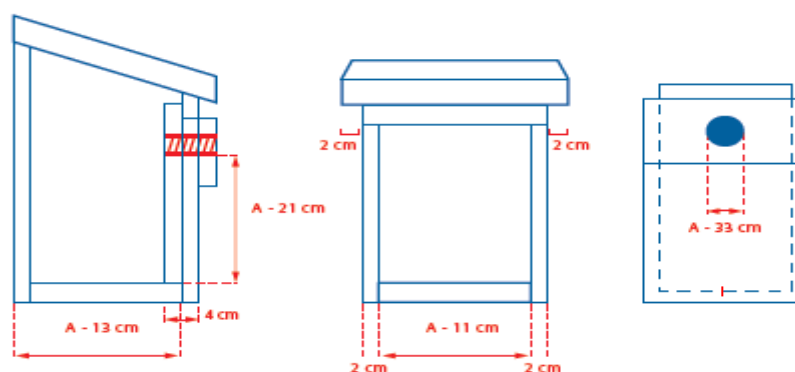
Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.) w rozdziale XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku” w art. 181 mówi, że kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze

pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega karze ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat dwóch. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

Na mocy ustawy, z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007, nr 75, poz. 493), organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (art.7 ust.1). Zgodę na niszczenie siedlisk lęgowych wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004, nr 92, poz. 880). Po uzyskaniu zgody RDOŚ na zniszczenie siedlisk lęgowych ptaków można przystąpić do likwidowania miejsc, w których gniazdują ptaki. Zabezpieczenie tych miejsc może być prowadzone w terminie określonym w drodze decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, poza sezonem lęgowym. Otwory w ścianie najlepiej zabezpieczyć zaprawą tynkarską. Po przeprowadzeniu prac kompensacyjnych należy zwrócić uwagę, by w przypadku ustawienia rusztowań, nie zasłaniać siatką ochronną skrzynek oraz obszaru pod nimi do minimum 3 m tak, by umożliwić ptakom swobodny dostęp do siedlisk lęgowych. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, prace remontowe należy zaplanować tak, by na ścianie, na której będą budki lęgowe, rusztowania były ustawione poza okresem lęgowym ptaków, od września do lutego, a prace prowadzić najlepiej pod nadzorem ornitologa. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 1994, nr 89, poz. 414) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Art. 22 ust 1 pkt.1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy.

W wyniku kontroli ornitologicznej stwierdzono 2 siedliska lęgowe wróbla oraz jedno siedlisko lęgowe kopciuszka. W związku z likwidacją siedlisk lęgowych należy przeprowadzić kompensację w środowisku poprzez zawieszenie skrzynek lęgowych rekompensujących utracone siedliska lęgowe. Uwzględniając zmienność sezonową, ponieważ w danym roku liczba par lęgowych, które zajęły miejsca lęgowe może być mniejsza, niż ma to zwykle miejsce, ze względu na naturalne fluktuacje, liczbę zajętych siedlisk mnożymy przez 1,5. W związku z powyższym otrzymamy 3 budki lęgowe dla wróbla rekompensujące utracone

siedliska lęgowe ptaków. Ponieważ kopciuszki są gatunkami terytorialnymi, nie zwiększamy ilości budek lęgowych i należy powiesić 1 skrzynkę lęgową dla kopciuszka. Skrzynki lęgowe należy wieszać jak najbliżej miejsca dotychczasowego gniazdowania, najlepiej z wystawą północną oraz wschodnią, ze względu na możliwy niekorzystny mikroklimat w budkach na ścianie południowej i zachodniej, unikając, ze względów bezpieczeństwa, miejsc nad oknami i chodnikami. Należy pamiętać o tym, że prace kompensacyjne należy zakończyć przed sezonem lęgowym, najlepiej do końca lutego. Budki lęgowe dla wróbla wieszamy pojedynczo, na wysokości minimum 3 m, a odległość między skrzynkami powinna wynosić minimum 4 m. Budki lęgowe dla wróbli możemy także zamontować na sąsiadujących z budynkiem drzewach. Budki lęgowe dla kopciuszka wieszamy na elewacji budynku najlepiej pod samym dachem, na wysokości minimum 2,5 metra. Taki sposób zabezpieczenia siedlisk lęgowych oraz przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej pozwoli na wykonanie prac termomodernizacyjnych w dowolnym terminie. Budki lęgowe dla wróbli należy wykonać zgodnie z wytycznymi podanymi na rycinie 2 oraz w tabeli 2. Budki lęgowe dla kopciuszka należy wykonać zgodnie z wytycznymi podanymi na rycinie 3 oraz w tabeli 3. Budki lęgowe można zakupić lub wykonać samemu z tarcicy sosnowej o grubości 2 cm, pokryć drewnochronem, a na daszkach zamontować ocynkowaną blachę, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem warunków atmosferycznych oraz w celu zwiększenia ich żywotności. Skrzynki można powiesić przed ociepleniem, a po położeniu warstwy styropianu otynkować na kolor elewacji. Skrzynki lęgowe należy czyścić minimum raz na 3 lata, między 16 października a końcem lutego, w celu pozbycia się ze skrzynki uciążliwych pasożytów.

Rysunek nr 1. Schemat skrzynki typu A dla wróbli

Źródło: Biblioteka Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” (<http://www.bocian.org.pl/biblioteka/ulotki>)

Tabela nr 2. Wymiary skrzynki typu A dla wróbli

Wymiary skrzynki typu A (dla wróbli)	
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm
Średnica otworu wlotowego	3,3 cm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm

Rysunek nr 2. Skrzynka lęgowa dla kopciuszka

Źródło: <http://www.budkilegowe.pl/pl/produkty/budki/budka-kopciuszek-detail>

Tabela nr 3. Przybliżone wymiary skrzynki dla kopciuszka

Wymiary skrzynki dla kopciuszka	
Zewnętrzny wymiar dna	19 x 19 cm
Wymiary daszku	24 x 24 cm
Wymiary otworu wlotowego	5 x 15 cm
Wymiary przedniej ścianki	7x19x2 cm
Wymiary tylnej ścianki	19x19 cm

Biorąc pod uwagę powyższe oraz korzyści dla środowiska wynikające z termomodernizacji obiektu zaleca się zastosowanie trzeciego wariantu, tj. likwidacja siedlisk lęgowych poprzez wykonanie termomodernizacji poza okresem lęgowym oraz przeprowadzenie kompensacji przyrodniczej poprzez zamontowanie budek lęgowych dla ptaków. Wykonanie prac termomodernizacyjnych z pozostawieniem dostępu do dotychczasowych siedlisk lęgowych nie jest zalecane ze względu na trudności w zweryfikowaniu czy wykonawca rzeczywiście pozostawił dostęp do dotychczasowego siedliska lęgowego. Pozostawienie gniazda w otworze wentylacyjnym może zakłócić drożność otworu wentylacyjnego, co może mieć niekorzystny wpływ na warunki sanitarne, zwłaszcza w budynku publicznym. Ponadto pozostawienie przerw w warstwie termoizolacji stwarza warunki do strat ciepła oraz przenikania wilgoci do wnętrza budynku.

Opisane działania powinny przynieść efekty możliwie długotrwałe. Przy okazji czyszczenia skrzynek należy naprawić ewentualne uszkodzenia skrzynek, a jeśli to konieczne wymienić je na nowe. Inwestor odpowiada za skutki powodowanych szkód w środowisku przez 30 lat (art.4 pkt. 1 Ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, Dz. U. 2007, nr 75, poz. 493), można więc przyjąć, że przynajmniej przez taki czas należałoby zapewnić funkcjonalność zastosowanych rozwiązań.

Ponieważ z biegiem lat na skutek użytkowania budynku oraz naturalnych zmian następujących w środowisku mogą powstać kolejne miejsca stanowiące siedlisko lęgowe ptaków, w przypadku nie przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w roku następującym po roku sporządzenia niniejszej dokumentacji zaleca się sporządzenie kolejnej dokumentacji w roku przeprowadzenia planowanych prac remontowych lub roku poprzedzającym te prace.

7. SPIS FOTOGRAFII

Foto. 1. Frontowa ściana budynku z zaznaczonym siedliskiem lęgowym kopciuszka, widok od strony południowej	5
Foto. 2. Frontowa ściana budynku, widok od strony północnej	6
Foto. 3. Siedlisko lęgowe kopciuszka na frontowej ścianie budynku. Widoczny wystający materiał gniazdowy	6
Foto. 4. Północny szczyt budynku z zaznaczonymi miejscami gniazdowania wróbla	7

Foto. 5. Siedlisko lęgowe wróbla w północno-zachodnim narożniku budynku. Widoczny biały ślad odchodów	7
Foto. 6. Siedlisko lęgowe wróbla na północnym szczycie budynku. Widoczne odchody pod gniazdem	8
Foto. 7. Południowy szczyt budynku	8
Foto. 8. Wschodnia elewacja budynku, część południowa	9
Foto. 9. Wschodnia elewacja budynku, część północna	9

8. SPIS TABEL

Tabela nr 1. Zestawienie gatunków ptaków obserwowanych na budynku oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie	5
Tabela nr 2. Wymiary skrzynki typu A dla wróbli	14
Tabela nr 3. Przybliżone wymiary skrzynki dla kopciuszka	14

9. SPIS RYCIN

Rysunek nr 1. Schemat skrzynki typu A dla wróbli.....	13
Rysunek nr 2. Skrzynka lęgowa dla kopciuszka	14